

מסורת הש"ס

(א) לקמן מ. ט) שבת מהל. לקמן מהל. א) [לקמן מהל. ד) ונרמזת לו. ותינו' ועמי"ש בס"ד על הגליון מניגה טו: פירושו של שניטאל, (ס) ע"ז ע: [כתובות כ. שבת מהל., (ו) בע"ז: אמרבה, (ז) [לקמן להל:; (ח) ור"ה י"ב, (ט) ווע"ע פס"י ברי"ה כד: (י) ובע"ז מנז: [וע"ע מוס' יומא ג' דר"ה מנהל:]

תורה אור השלם

- וירע בעיני יי אָשר עָשה ויָמַח את אָהוּ:

- בראשית ל' ה' וְהַחֲמִישׁ בְּאַלְמֵי תַחַת כִּלְעָו עַל הַדָּלִים כִּי עַץ רָעָן שָׁחַץ הַדָּלִים כִּי עַץ רָעָן שָׁחַץ הַדָּלִים תַּחַת הַדָּלִים: ישיעיהו נז ה' הַמְקַלְעִים: יצחקבן אַת כֹּל הַמְקַלְעוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אָתָּם יִרְשֵׁם אָתָּם אֶת אֶלְהֵיהֶם עַל הַקְּדוֹשׁ הַקְּדוּמִים וְעַל הַגְּבוּרֹת וְתַחַת כָּל יָעַל רַעְיוֹן:

הגהות הב"ח

- גמ' נעשה דקף וימינ. ע"ז ע"י כפר"י פ' בני העיר וספי' אס אין מסידי: (ג) רש"י ד"ה לא שכיח וס' דומה היבא דמחלמו: (א) ד"ה דקף וס' המונעל י"ב פירוש העמוד כחוק תמוס על נהרדעאל:

מוסף רש"י

שנודעעזו איברי. נעקר שכתב ורע מנופו (מקסות מ. כאלו מביא מוסר לעולם. שמתחמם וכל לניד קרי, וזה קלקלעו של דור המנולים ד"הא שכתב ורע לנעלה. דמתי (בראשית ו) כי ורעל לא שפר (שבת א) ובע"ז לקמן מ.א. במטלית עבה. שאני מתחמם (לקמן שם). לא שפירא, וזה דמתי אכריו נעקר כל הרע ביחד וסב אין חור ונתחמם לעקור עוד מיד כשעב אחת (שם). דבי כנישתא דרש' ותיב. שס מקום שהיה נדמית נהרדעאל, וס אומר יביה ונחלו טעל עמקא מלכני ויחלים ונעפריה ונחלוש שס, ויטיע דשף וימינ ננהרדעאל, נישף כלן ומיטע כלן, ויטיע דמסי (הטלס קב) כי לו עבדיך את אבניו (ע"ז מ' וכוני' ר"ה כד: ומגילה כס). וס פומיני שחרי וחור ונכנה ומתי היתה שכיח מליה שס ור"ה שם). ברלשת. חל על סס מתחמם וסס המנומים (כתובות כו וכוני' שבת מהל. וכו"ז ע) כדמתרגמינן ויחפס וכל ע"ז בשעת שלום. כגון שהאס לא אחת מלמט (שבת שם).

תוס' הרא"ש

מתנ' כל היד המרבה וכו' ובאנשים תקצי. באחו ענין שהוא מתחמם אבל מעטרה ולמטה או בצדור או במטלית עבה אם בא לבדוק בודק: נשים דלאו בנות הרגשה נינהו. פריש"י שאנין מתחממות ורואות קרי מתחממישמיש. משמע הא אם מתחממות אסור אלמא נשים מואהות על השחתת זרע. וכן נשים מתוך פרי"ח שפי' נשים דלאו בנות הרגשה נינהו

שרואות דס בלא הרגשה ומשמע שר"ל אע"ג דמפקד זרע לבטלה טוב לה שתבדוק כדי להפריש מטומאת טהרות ומלשמש עם בעלה בטומאה. אבל אנשים שאנין רואין קרי ולא הרגישו למה יבדקו אבל אם היו רואים בלא הרגש מיקרי משובח כשבדוק אע"פ שמוציא זרע מיד הדוח אוב. ועוד י"ל דלאו בני איסור הרגשה נינהו אע"פ שמתחממות ורואות קרי וא"ת ומי"ט וכ"ת משום דלא מיפקרי אפריה ורביה אנשים נמי לאחור שקיימו לא ליסור. ומי' י"ל אנשים לעולם מיפקרי משום דכתיב בבקר ורע

כל היד המרבה לנדוק. שזדקת משונעת. שמתוך כך לא אחי לדי ספק טומאה ובעלה לא אחי לדי איסורא: **ובאנשים.** שזדק ענמו מדיר באמתו שמה יאל ממנו קרי: **סקלץ.** שמתחמם ומרגיש שמודעועין אבריו כשמתחמם ורואה קרי: **אנשים.** משונעת דקמני קאי מרבה⁽¹⁾ אכל אתקלץ דבאנשים אפילו חדא זימנא: **לענין ויבה.** שיאל וזב שמיס לטומאה ושלש לקדנן. וזב דומה למי נזק של שעורים וכל מנצר המט ושכבת זרע כל מנצר המי וקשורה כלונדל צילה שאינה מזורח⁽²⁾: **נצנצור.** דבר קשה אינו מחמם: **במטלית עבה.** קשה היא ואינה מתחממת: **שנודעעזו אכריו.** שנעקר זרע מגופו: **אוחו באמה.** שלא יאל הזרע עד שיכלע את התרומה שנפיו דמתן לקמן בפ' יואל דופן (דף מ.) הזב ובעל קרי אין מטמאין עד שתאל טומאתן לחון: **לאלו מציא מנוב.** שעצירה זו היתה נידס דכתיב (בראשית ו) כי השחית כל נצר ואמרו⁽³⁾ צרותיין קלקלו: **כיון דעקר עקר.** ומשום תמוס דהשאל לא נפיק מניד: **לא שכיח.** וכי קמני למטה זה דומה (ט) דמחילמו לא יאל אלא ע"י משמוש האבר שאינו נעקר יחד אלא כשהוא ממשמש ויאל מעט מעט והולך אכל היבא דליא מהרגשה ונעקר כולו כאחד מו לא מוסקי: **נילוואס ניסוינ.** שאינו אוחו ואינו מטיל למרחוק: **כרוס שפכה.** סרים אין מימי רגליו עושים כפייה: **אסורא.** אסור ללחו ואפילו אי אפשר לו בענין אחר אע"פ שמוציא לעו דקמני מוטב שיוליא לעו כו': **סקנשא.** ישמין על גבי עפר תיחוח דמשמע דאי ליכא הני יאחוו באמה: **הנחמים צאליס.** שמתחממים בעצי אילנות במדורות גדולים כלומר בעלי הנאות: **צאליס.** כמו (סס לה) תחת האל: **דשף ויסיב.** שסס מקום (א) המונעלע במלכות נהרדעאל מפי מורי הזקני⁽⁴⁾: **אוחו באמה.** שלא יפלו מים על הגג: **עשאוהו.** להא דרצ יהודה: **כנולשא.** כולשת חיל שמחפשין ונחווין כדמתרגמינן (סס לה) ויחפש ונצל: **דליליא.** ומתפירא שמה יפול: **דריניה.** שמואל: **דעיניה.** שורה צנית הכנסת: **אימאא דמריס.** הקצ"ה ואפי' צמקוס אחר נמי שרי לדידיה: **עטרה.** שפה גבוהה המקפת את ראש הגיד:

מעטרה

כל היד המרבה לנדוק בנשים משובחת יבאנשים תקצי: **גמ' מ"ש נשים ומאי שנא אנשים נשים** לאו בנות הרגשה נינהו משובחות אנשים דבני הרגשה נינהו תקצי אי הכי מאי איריא מרבה כי לא מרבה נמי כי קתני מרבה אנשים תנא בר"א לענין שכבת זרע אבל לענין זוב אף הוא משובח בנשים ואפי' לענין שכבת זרע אם בא לבדוק בצדור או בחרס בודק ובמטלית לא והתניא בודק עצמו במטלית ובכל דבר שרוצה כדאמר אביי במטלית עבה הכא נמי במטלית עבה והיכא איתמר דאביי אהא דתנן⁽¹⁾ יהיה אוכל בתרומה והרגיש שנודעעזו איבריו אוחו באמתו ובוולע את התרומה אוחו והתניא⁽²⁾ רבי אליעזר אומר יכל האוחו באמתו ומשתין כאילו מביא מבול לעולם אמר אביי במטלית עבה רבא אמר אפילו תימא במטלית רבה כיון דעקר עקר ואביי חייש דלמא אתי לאוסופי ורבא לא חייש דלמא אתי לאוסופי ולא⁽³⁾ והתניא הא למה זה דומה לגותן אצבע בעין שכל זמן שאצבע בעין עין מדרמעת והוורת ומדרמעת ורבא כל אחמומי והדר אחמומי בשעתיה לא שכיח גופא ר"א אומר כל האוחו באמה ומשתין כאילו מביא מבול לעולם אמרו לו לרבי אליעזר והלא נצוצות נתזין על רגליו ונראה ככרות שפכה ונמצא מוציא לעו על בניו שהן ממזרים אמר להן מוטב שיוציא לעו על בניו שהן ממזרים ואל יעשה עצמו רשע שעה אחת לפני המקום תניא אידך אמר להן רבי אליעזר לחכמים יאפשר יעמוד אדם במקום גבוה וישתין או ישתין בעפר תיחוח ואל יעשה עצמו רשע שעה אחת לפני המקום הי אמר להו ברישא אילימא קמייתא אמר להו ברישא בתר דאמר להו איסורא הדר אמר להו תקנתא אלא הא אמר להו ברישא ואמרו ליה אין לו מקום גבוה ועפר תיחוח מאי אמר להן מוטב שיוציא לעו על בניו ואל יעשה עצמו רשע שעה אחת לפני המקום וכל כך למה מפני שמוציא שכבת זרע לבטלה דא"ר יוחנן יכל המוציא שכבת זרע לבטלה חייב מיתה שנאמר וירע בעיני ה' (את) אשר עשה וימת גם אותו רבי יצחק ורבי אמי אמרי יכאילו שופך דמים שנאמר⁽²⁾ הנחמים באלים תחת כל עץ רענן שוחטי הילדים בנחלים תחת סעיפי הסלעים אל תקרי שוחטי אלא שוחטי רב אסי אמר כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא תחת כל עץ רענן וכתיב התם⁽³⁾ על ההרים הרמים ותחת כל עץ רענן רב יהודה ושמואל הוו קיימי איגרא דבי כנישתא א"ל⁽⁴⁾ שיננא אחו במתך והשתן לחוץ היכי עביד הכי והתניא ר"א אומר כל האוחו באמתו ומשתין כאילו מביא מבול לעולם אמר אביי עשאו כבולשת⁽⁵⁾ דתנן⁽⁶⁾ כולשת שנכנס לעיר בשעת שלום חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין להן פנאי לנסך אלמא דכיון דבעיתי לא אחי לנסוכי הכא נמי כיון דבעיתי לא אתי להרהורי והכא מאי ביעתותא איכא איבעית אימא ביעתותא דליליא ודאיגרא ואיבעית אימא ביעתותא דרביה ואב"א ביעתותא דשכינה ואיבעית אימא אימתא דמריה עליה דקרי שמואל עליה אין זה ילוד אשה ואיבעית אימא נשוי הוה דאמר רב נחמן יאם היה נשוי מותר ואיבעית אימא כי הא אורי ליה דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן יגבול יש לו מעטרה ולמטה מותר מלמטה ואיבעית אימא כי הא אורי ליה דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן יגבול יש לו מעטרה ולמטה מותר

כל היד פרק שני נדה

כל היד. באנשים תקצי. ואס כריך לנדוק לנדוק צנרור או בחרס כדאמר בגמ' וא"ת הא לקמן אמר דלמטה מעטרה מותר והיינו צפי האמה ושם הוא בודק ענמו וי"ל דגס למעלה לנד הגוף כריך לנדוק שמה הלך שס טפת קרי א"נ אפי' מעטרה ולמטה לא שרי אלא להשמין משום נילוואס או משום צית הכנסת אכל

כדי לנדוק ענמו לא:

[נשים דלאו בנות הרגשה נינהו. לר"ת דמפרש (נימות יב:) ג' נשים ששמשות בחוץ היינו צריכות ושאר נשים מותרות משום [דלאל] מיעקדא אפריה ורביה י"ל כיון דלאו בנות איסור הרגשה נינהו אפילו הוו מרגשות לפי ר"ת קשה לר' יוחנן בן ברוקה דמניא (סס דף סה:) על שניהם נאמר פרו ורבו ועוד נהי נמי דלא מפקדו אפי' להשחית זרע וקושט ללש לל עונשין שבתורה וי"ל דהיינו טעמא שהנשים לעולם מורעות פנים ושם הוא דרך להריע אכל אלוס מוריעים בחוץ ואין דרך להריע שם ג':]

אוחו והתניא רבי אליעזר אומר כו'. ואס תאמר לימא הא דקאמר אוחו וכולע היינו למטה מעטרה דשרי וי"ל אס יניח הזרע לצא עד פי האמה שזב כל ויכל לעכזו אי נמי כיון שאוחו באמה צדוקת שלא יאל זרע ש' הרהור אפי' למטה מעטרה וא"ת ומאי פריך מר' אליעזר והלא רצנן פליגי עליה ושרו וכן לקמן מאי פריך אדרב יהודה מרבי אליעזר וי"ל דרצנן לא שרו אלא צמשתין משום לעו ממזרות אכל לזוך ד"א אסרי ורבי יהודה נמי היה עומד במקום גבוה דליכל נילוואס ולא היה אוחו אלא כדי שלא יפול מי רגליס על הכותל וזהא לא שרו רצנן אי נמי לסקוף הודו חכמים לדברי ר' אליעזר מדאמר צפרק כינר מצרכין (צרכות דף מ.) אין מי רגליס כלין אלא גישינה או צעפר תיחוח או במקום גבוה והיינו כרצי אליעזר אכל אוחו באמה לא קלמר אע"ג דמתקמא כמו כן כלין ולקמן צפירקין (דף מו:) שלש שנאמי ומשיי אוחו באמה ומשתין ולא הוזכר שס רצי אליעזר⁽¹⁾:

והלא ניצוצות ניתין. וא"ת וישפסף צידו כדאמר'י בפ' אמר להס הממונה (יומא ג.) דמלוה לשפסף וי"ל דכשאין אוחו איכא רוב נילוואס ולא סגי בשפסף אכל צאוחו ליכא אלא מעט וסגי בשפסף דלי הוה סגי בשפסף אע"ג כשאינו אוחו גס רצנן לא הוו שרו: **וייעמוד במקום גבוה.** ואפילו צקרקע קשה והא דאמר צפרק מומיין אלו (בכורות דף מד:) לא ישמין לא על גבי מקוס קשה ולא על גבי כלי דאמר רב הני מדורי דצבל מדמרי מיל לעין עיטס וי"ל דהתם מייירי סמוך לפרת שהיא גבוה מכל הנהרות כדאמרין (בכורות דף נה.) כל הנהרות למטה משלש נהרות ושלש נהרות למטה מפרת ומפרת שהא גבוה מכולס יורד לעין עיטס שהא גבוה כדאמר'י (נזחים דף נד:) סצור למצנייה צעין עיטס דמדלי טפי אכל רחוק מפרת או אפילו לתוך שאר נהרות שרי: **אם היה נשוי מותר.** ופ' כל כתיבי (שבת דף קיח:) דקאמר דקרי ליה לרבי רצינו הקדוש שלא הניח ידו למטה מאצננטו היינו צרותא שהיה נשוי והיה מתמיר על ענמו:

נשוי הוה דאמר רב נחמן שגזר חכמים והורו לר' אליעזר ולא מחלוקת גמור הוא אלא ששאלו לו מה יעשו לניצוצות וכן משמע

סתמא דתלמודא ביומא בפרק אמר להם הממונה גבי כל המטיל מים טעון (כבוס) קידוש ידים ורגליס וריקין בגמרא בשלמא רגליס משום דאיכא ניצוצות ומדיכא ניצוצות אלמא משמע דאסור לאחו באמה וכן בפ' כיצד מברכין דקאמר ואי ליכא עפר תיחוח יעמוד במקום גבוה וישתין במקום מדרין: וחלא ניצוצות ניתין. תימא אמאי לא מהדר שמשפסף כדמשמע ביומא או יסייע מכביצס למטה או מעטרה ולמטה:

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

יג.

עין משפט

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה

נר מצוה